

Trag Biljke NEDELJNIK #081 -Šta sve sejemo u maju?

Datum: 04. Maj 2026.

Put do nezavisnosti nije samo proces, to je stav. Iz stava proizilazi cilj.

Kratak sadržaj:

Šta sve sejemo u maju?

Nadin kutak

Bliži se kraj dostupnosti Projekata bašte

Sistem zaštite od smrdibuba, kupusne stenice i zlatice

Fungicid i akaricid od crne rotkve

Najbrže rešenje za lisnu vaš na bobu

Šetnja s gorostasima by Jess

Upotreba deteline u bašti

Podsetnik na rokove

Obaveštenje o novim ponudama

Ujutro ispijam kafu u dvorištu okružena stablima, tišinom i zagledana u trešnjik koji se vidi u daljini. Kada bi to neko gledao sa strane za njega bi to bila slika žene koja sedi sama u tišini i prebira po mislima, ali zapravo ne vide razgovor. Oko mene se nalaze stabla – spomenici na osobe, osećanja, spoznaje. Levo od mene je trešnja koju sam sadila kada sam donela odluku da izađem u svet i podelim znanje s ljudima. Godina 2010. Danas je njeno stablo prečnika 50 cm i dok je posmatram mislim o tome koliko je ona u cvetu mladosti, a ja ostarila za 16 godina. Proletelo je to. Taj deo imanja je bio prazan, a danas je to šuma od širokih krošanja stabala voća. Krošnje su im se spojile kao kišobrani. Svaki put kada je posmatram postajem svesna koliko smo napredovale i ona i ja.

S leve strane nalazi se jabuka koju sam kalemila na vetru. Plemku sam dobila od Ruže i rekla je da takve jabuke nema u selu. I nema je. Sočna, ukusna i ostaje u skladištu do aprila. Uvek me podseti na Ružu. Učila me kako da orezujem. Učila me kako da skuvam paprikaš od gljiva. Naučila me kako da opstanem u selu. Rekla je: ako ljudima priskočiš i pomogneš i oni će tebi. Ne moraš s njima kafu da piješ, ali ako je moba budi na njoj prva. Selo ti takvu pomoć mnogostruko vrati. I jeste. Sećam se sušnih godina kada mi je Drago vukao ranom zorom vodu na Kamenik da mi voćke izdrže. Ne sećam se da smo i jednu kafu popili zajedno, ali smo na mnogo poslova „ukrstili alate“.

A ispred te jabuke nalazi se Draškova jabuka. Plemku sam uzela sa brda gde se spaja vetar sa Kozare i magla sa ribnjaka. Kažu da je ta jabuka videla istoriju sela. Pod njom je deda Mile isklesao kamen za seoski mlin, a Stana udala ćerku. Kažu da je tog dana vetar bio čudno miran jer je njena ćerka bila mekog srca poput vile. Vрати me ta plemka

u dane kada je selo bilo puno tih starijih ljudi. Sada je pusto, ali ostala su stabla iza njih.

U podnožju se nalazi Radina magnolija. Sa njom posebno razgovaram. Nije imala svoju decu i prihvatila me kao svoje rođeno dete. Spojila su se dva nedostajanja... meni je nedostajala majka, a njoj neko o kome će da brine. Tog dana slavile smo moj rođendan i kupila mi je magnoliju i lančić sa Bogorodicom. Dok gledam drvo postajem svesna koliko se ljudi utkalo u mene i da sam sačinjena od niti koje čine ljudi i njihova iskustva.

A levo u ćošku nalazi se jabuka Adamčica. Sadnicu mi je poklonila profesorica Mirjana. Srele smo se u čudnim okolnostima jednog tmurnog dana u kome je ona hodajući na dve štake bila svetlost. Dok sam plaćala neki račun čula sam kako jedna gospođa na drugoj kasi nema dovoljno novaca da plati. Počela je da vadi iz kese šta bi mogla da ostavi za drugi put. Sve same osnovne životne namirnice. Prišla sam joj i zamolila da mi dopusti da platim njen račun. Odbila je to prilično uvređena zbog ponude. Rekla je da ne može da uzme novac od nekoga koga ne poznaje i onda i ne može da vrati. Predložila sam joj da rešim račun i da tu temu nastavimo uz neki čaj ili na nekoj klupi. Bila je hodajuća Aleksandrijska biblioteka. Adamčica je moja velika ljubav. Mirjana me naučila koliko je važno da naučim da slušam iskustva drugih.

Imanje na kome živim je tiho samo na prvi pogled. Zapravo sve zuji od života, uspomena i osećanja. Kada sam izašla u svet, istupila u javnost da ljudima prenesem ono što znam nisam izašla sama. Ispred mene su ljudi koji su me hrabрили, motivisali, smejali se sa mnom i hrabрили vlastitim životima i svi oni i dalje žive ovde bilo kao drvo, stara klupa ili zaboravljena sekira.

I zato... često pitanje koje mi se postavlja je kada će moći da se poseti moje imanje. Kada ću imanje da otvorim za posete jer ljudi bi voleli da vide i ove biljke i mene uz njih – uživo. Verovatno nikada. Ovaj mir ne sme biti narušen. Ovo imanje za mene nije poslovni projekat koji je finansiran da bude pokazno imanje, ovo imanje je moj život. Svaki deo sam dotakla rukom. Javnosti sam izložila znanje, ali moj život ostaje zatvoren u svoj svojoj intimi.

Koordinator: Goran Pivašević

Direktor: Jovan Banović

Jutjub: Sanja i Jan Rakić, Jovan Banović, Goran Pivašević

Instagram: Katarina Kremenović

Tik tok: Jovan Banović

FB stranica: Jovan Banović, Goran Pivašević

Administratori platforme: Nada Radinić, Marko Petković, Gordana Bojanić, Mia Božić, Jasmina Nenadić, Sabina Kovačić, Nina Martinović, Nedeljko Ivanešić.

Autor edukativnog programa, video materijala i tekstova sam ja Biljka.

Trag Biljke je jedna od retkih samoodrživih i međunarodnih platformi koja povezuje 30 zemalja, 394 gradova.

Da li si ikada razmišljala koliko vredi tvoje Vreme? Ne drugima nego tebi. I to baš vreme u svojoj numeričkoj formi.

Dan kao 24 sata, kao 1440 minuta, 86400 sekundi.

Često tokom vožnje razmišljam o vremenu, našem odnosu prema njemu. Ili možda bahatosti.

Probudila si se. Tvoj dan ima numeričke Vrednosti ali ne i život jer ti numeričke vrednosti života stoje pod beskonačno. Beskonačno je tačka u kojoj se kriju mnoge iluzije. Svaka minuta protiče bez neke vrednosti jer imaš vremena. Život ti je u formi beskonačnosti neograničen.

Zadala sam sebi zadatak da numeričke vrednosti dana izvedem iz forme beskonačnosti i dam mu konačne vrednosti. Vežbala sam vrednosni sistem tako što sam zamislila da pred sobom imam još mesec dana života.

Panično osećanje u početku, a onda te preplavi ljubav. Ljubav prema svakoj sekundi.

Šta bih ja uradila da imam još mesec dana života?

Pronašla sebi zamenu, to sam prvo pomislila. Iskoristila svaku preostalu minutu da prenesem znanje, postavim na platformu edukatore, obezbedim baštovane i kanal kako bi i bez mene nastavili da rade i šire misiju. Zagrlila bih sve drage ljude i učila ih u preostalom vremenu kako da žive i bez mene, da ne ostanu sa pukotinama i bolom. Shvatila sam koliko svaka minuta dobija veću vrednost, a tek sekunda. Ovo zovem vezbom konačnosti. Vrlo je dragocena. Pokušaj i ti i videćeš kako te preplavi ljubav prema svakoj minuti i kako lako izlaziš iz uloge žrtve u koju se često stavljaš (SE stavljaš).

Sada pokušaj ti.

Vežba konačnosti:

Probudila si se.

Ovo je slika prosečne žene.

Žena si, majka, domaćica, kurirska služba, taksista, kućni majstor, psiholog, lajf kouč u jednom celoj svojoj porodici i ujedno poslovna žena. Amortizuješ svoj dan, svaku minutu. Pre svega amortizuješ tuđi ego.

Bili su danas nepravedni prema tebi od kuće, ulice, preko posla i nazad. Često ti imaš potrebu da vrištiš i prodremaš ljude oko sebe kako bi videli tvoju vrednost. A sada zamisli da imaš još mesec dana života. Stavi na spisak šta bi od tvog dana eliminisala, šta ne bi dopustila.

I uradi to odmah.

Najveća vrednost koju imamo je vlastito Vreme. Tih 60 sekundi. Brojite u sebi i videćete koliko to brzo prolazi. I da, s razlogom se obracam ŽENI. Rad sa ženama mi je pokazao svu njenu veličanstvenost ujedno i ugroženost.

ŠTA SVE SEJEMO U MAJU?

Za sve vas koji želite da započnete baštu sada imam čitav spisak biljaka koje još uvek možete da sadite.

Krompir, osim što ćete ga posaditi sada nabavite i koji kilogram više za skladište jer kada u julu ponovo sadimo krompir ne može da se kupi semenski krompir. Takođe se ne može kupiti niti stari krompir u marketima koji nam je uvek alternativa za sadnju.

Crni i beli luk se za glavičenije sade do sredine maja. Za mladu berbu možete da ih sadite sve do početka septembra za berbu do kraja godine.

Mrkva se seje sve do avgusta pa niti za nju niste zakasnili. Savetujem vam da sejete odmah nekoliko sorti kako biste u startu dobili sortne turnuse. Šantenej, Nantes i Berlikum su odličan izbor jer tako u startu jednom setvom imate frakcionu berbu.

Peršun i paštrnjak se seju jednako kao i mrkva s tim što savetujem da njih sejete sada malo gušće jer ima je kljavost smanjena na visokim temperaturama. A kada je u pitanju izbor sorti posebno me oduševio kovrdžavi peršun jer je jako aromatičan i potpuno otporan na visoke temperature.

Grašak se još uvek seje i sada birajte niske sorte kratke vegetacije kao što su Mali provansalac i Čudo Amerike.

Bob se seje i čak je sada u vrlo povoljnoj poziciji jer bob koji sejemo u maju izbegne nevolje sa lisnim vašima.

Kupusarice se presađuju i to znači da su vam potrebne sadnice. Ako ih nemate možete da ih kupite, a nemojte da propustite setvu majskog rasadnika jer su to kupusarice koje će biti zimska hrana. Dakle ako ste do sada propustili rasadnike ne morate da propustite i onaj koji nam sledi.

Prziluk se takođe uzgaja iz sadnica i za njega važi ista priča kao za kupusarice. Ako nemate sadnice sada obezbedite ih sebi za kasnije setvom u majskom rasadniku.

Cvekla i blitva se sada mogu sejati iz semena i onda se lagano prenose sadnice na njihova mesta predviđena planom.

Tikvice, tikve sejete u DS ukoliko ih nemate u aprilskom rasadniku. Sada sve brzo niče i jednako brzo raste.

Dinje i lubenice naklijajte pre setve. Ako nemate sadnice stavite semena na vlažan ubrus ili vatu i pokrijte folijom pa kada seme klija ubacite ga u setvena gnezda.

Kukuruzi se seju DS. Sad ima je vreme. Ako želite da kukuruz bude nosač visokoj boraniji prvo ćete da posejete kukuruz pa kada nikne uz njega visoku boraniju ili pasulj.

Eto sve mahunarke sejemo sada. Pasulji, boranije, soja, slanutak... baš sve nam sad pristiže na setvu.

Celere možete da posejete DS u bašti jednako kao peršun pa onda dobijene sadnice prenosite pojedinačno. To sam uradila prošle godine u julu i preko zime imala vrhunski celer u bašti.

Ubacujemo i glavne kulture kao što su paradajzi, paprike, patlidžani. Ako nemate sadnice kupite ih. Naredne godine ćete sigurno imati svoje sadnice ali nemojte da propustite uzgoj glavnih kultura zbog toga. Paradajz se sadi u paru, paprika u paru dok se patlidžan sadi solitarno.

Krastavac se može posejati DS pa nemojte da se opterećujete puno sadnicama. Ako ih nemate samo obavite setvu u gnezda i nemojte da kupujete sadnice jer je to nepotreban trošak.

Batat se još uvek može staviti na naklijavanje jer se sadi sve do kraja juna pa polako, i za to imate vremena.

Cveće ćete posejati DS na samoj gredici. Nakon što nikne dobićete sadnice koje se prenose na svoja mesta u Projektu bašte.

Salata se seje pa se kao i kod cveća sadnice prenose svuda po bašti.

Ono za šta ste zakasnilo su pretkulture: spanać, rotkvice i rukola koje su u Projektu 10 gredica čuvari mesta glavnim kulturama na analizi 3 ali i to je rešivo ukoliko ih posejete kao blokove za BU. Imamo snimljenu epizodu Kombinacija za one koji kasne. Ubacujete prvo glavne kulture predviđene tom analizom pa oko njih sejete pretkulture. Divan prizor, odlična zaštita i velika berba.

Program Trag Biljke ima mnogo mogućnosti da se započne bašta. Lično ne volim ograničenja pa sam program kreirala zbog sebe. Bašta se može započeti u junu, julu, avgustu jer uvek postoji nešto što tog meseca možemo sejati, a da nam bašta bude puna hrane.

Sve napisano odnosi se na sve klimatske zone.

NADIN KUTAK

Piše: Nada Radinić

Stigao nam je najproljetniji mjesec - svibanj. Dolazak je malo začinio mrazom, kao podsjetnik tko tu vodi glavnu riječ. Mraz u ovo doba godine više nikoga od nas ne može iznenaditi. Znamo dobro da zna doći čak i tamo negdje oko sredine mjeseca, kad smo već u glavi odavno preselili u tople dane. Nadam se da ste kroz svibanjsku odgojnu metodu prošli samo s opomenom ili blagim "packama", tek toliko da se nauči važna lekcija.

Kod mene, u mom dijelu Zagreba, temperatura nije padala ispod 4 stupnja, ali sam sve što treba sklonila, pokrila ili unijela u kuću. Bilo bi nerazumno riskirati jer put od nabavke sjemena, preko sjetve i uzgoja sadnica nije nešto što se može tako lako prepustiti slučaju. A ja sam baš veliki „ziheraš“.

Mnogi od nas su jedva dočekali Praznik rada. Dan kad ljudi svečano odluče – danas se ne radi ništa. Ali, ne i mi - vrtlari.

Mi se na to samo nasmijemo i obučemo stare hlače. Bilo bi prava šteta ne iskoristiti tako lijep dan.

Priželjkujem divan svibanj, s dobrim dozama kiše i sunčanog vremena, da gredice zažive u punom kapacitetu. Toplojubivim biljkama treba topline. Na većinu mog dvorišta sunce dolazi u drugom dijelu dana, pa ih moram svaki dan rano ujutro i popodne premjestiti. Ako ih ostavim u hladu više dana bez dovoljno sunca i topline, odmah se to primijeti na njihovom sporijem rastu. Patlidžane to posebno smeta, a vidim da i neke sorte paprika. Dok su Belinde već stasite i jedre sadnice, Podravka i Slavonka im nisu ni do koljena. Uglavnom, svi već kolutaju očima i žude za pravim ljetnim suncem. Rajčicama je svejedno, jedino hibrid Templar objesi listove čim ga malo krivo pogledaš, ali ništa čudno, jedini je on tu plave krvi, pa mu se još uvijek moram obraćati s Vi, dok se malo ne navikne na ostatak ekipe.

Kod mene je sad klasična gužva kud god da se okrenem. Sve traži pažnju u isto vrijeme. Sve je spremno, sjeme čeka, presadnice nestrpljivo gurkaju jedna drugu kao da su na peronu i svaka želi prva u vlak. Lijep je to osjećaj. Posla preko glave, ali glava hladna i srce veselo što se ima čemu nadati.

Kao i uvijek, ovdje je poziv za druženje na mom blogu, sve je spremno, samo kliknite na link: [Probaj ovako! - Nadin kutak 81](#)

Lijep pozdrav!

BLIŽI SE KRAJ DOSTUPNOSTI PROJEKATA BAŠTE

Kao što sam obećala, kratko ću vas podsetiti da se uskoro završava prodaja novih verzija Projekata bašte, jer svesna sam da su mnogi od vas propustili tu informaciju. Naravno, ako već imate svoje Projekte bašte ili znate za njihovu dostupnost, ali vam trenutno nisu potrebni, slobodno preskočite ovaj deo Nedeljnika.

Ostalo je još 11 dana do kraja, a to znači da ću vas još samo jednom kratko podsetiti u sledećem Nedeljniku, a nakon toga više neću pominjati Projekte bašte, jer se završava prodaja za ovu godinu. Nove verzije će možda da budu dostupne sledeće godine, ali ne znam tačno kada.

Trenutno su dostupni: Projekat bašte za 10 gredica i Projekat balkon bio bašte (u verzijama za sve klimatske zone).

Prodaja ovih Projekata bašte završava se 15.05. u ponoć i nakon toga više neće biti dostupni za kupovinu. Svaki Projekat može da se započne bilo kada, sada, naredne godine, ili za 10 godina. Ali važno nam je da budemo transparentni kako neko kome je ovo potrebno ne bi kasno saznao za zatvaranje prodaje.

Više informacija možete da pročitate na ovom linku:

<https://tragbiljke.com/projekti-bio-baste/>

Svi vi koji već imate svoje Projekte ostaju vam doživotno, a Tim za podršku će biti tu za vas.

Nakon zatvaranja prodaje čeka nas serija aktivnosti do kraja godine koje će vas sigurno radovati i bićete upućeni u svaku od njih.

SISTEM ZAŠTITE OD SMRDIBUBA, KUPUSNE STENICE I KROMPIROVE ZLATICE

Koliko puta ste napisali da uzgajate u skladu s prirodom?

Koliko puta ste iskoristili "sklad s prirodom", a da pri tom niste znali šta taj sklad podrazumeva?

I koliko je opasno živeti u zabludi?

Ne opasno po nas, konačno u ovolikom mnoštvu čovek je samo mizerna mrlja antropocentrizma.

U prirodi postoje nasušne potrebe za preživljavanjem. One su vrlo jasne jer kreću iz Istog.

Potreba za hranom, skloništem i produžavanjem vrste. Iako mislimo da je čoveku data inteligencija, duša, emocije i sav paket oholosti u odnosu na celi svet, to je isto dato i drugim bićima. Ako ne razumemo njihov govor to ne znači da ostali ne progovaraju međusobno.

U prirodi postoji lanac ishrane i samo ako mu dopustimo razviće se i možemo da živimo njegovu blagodeti. Stalnim prskanjem pesticidima narušavamo ravnotežu pa nije lako primeniti prirodna rešenja u neprirodnim baštama. Ovde je reč o poverenju i strpljenju.

Procvetale kupusarice su ključ zaštite biljaka u našoj bašti jer imaju cvet koji je idealan za kratku rilicu parazitske osice. A ona je važna jer parazitira u jajima stenica, zlatice i smrdibuba.

Osica ubušuje jaja ovih insekata i ubacuje u njih svoj embrion koji se dalje hrani embrionima zlatice, stenica i smrdibuba. Jaja u koja se ubušuje i koja je zauzela osica imaju tamnu, gotovo crnu boju. Na taj način osica kontroliše brojno stanje naših problematičnih insekata.

Osim što je privlače procvetale kupusarice to će uraditi i cvetovi štitarki, nevena i suncokreta.

Ako sada ostavite procvetale kupusarice u bašti regulišete masovnu pojavu kupusnih stenica, a malo kasnije i zlatice. Da bi osica ostala u bašti potrebna joj je hrana i kada kupusarice završe cvetanje hraniće je dalje neven i suncokret. U svakoj bašti biljke imaju svoje tačne uloge kako bi se održao predatorski lanac, a bašta bila samoodrživa. Jer ako imamo najezdu u bašti ona je uvek pokazatelj narušenih odnosa. I onda kada se desi naša sezona se pretvara u borbu i frustraciju.

Prva linija odbrane su procvetale kupusarice, a druga linija koja nam pomaže da se rešimo najezdi smrdibuba su neven i suncokret. Jednostavno je. Samo je potrebno

nahriniti njihovog neprijatelja i dobiti veliku pomoć. Za sve vas kojima je ovo prva sezona pa nemate u bašti procvetale kupusarice ostavite rukolu u grmovima jer ona takođe svojim cvetovima privlači osicu i može da je nahrani.

Procvetale kupusarice privlače najveće predatore zlati, smrdibubi i stenici: Cotesia glometara i Trichoramma brassicae. Dve vrste osica koje možemo zvati „konjicom“ u bašti.

U mojoj bašti nema najezdi i onda kada se dese znam da sam napravila neku grešku i time poremetila lanac.

FUNGICID OD CRNE ROTKVE ZA SUZBIJANJE PEPELNICE I GRINJE NA LOZI

Crna rotkva je sastavni deo julskog rasadnika za kontinentalni kalendar i uopšte nije zahtevna za uzgoj. Vrlo često nam ostane dosta rotkvi u bašti do proleća kada se može plod iskoristiti za pripremu vrlo efikasnog preparata za negovanje loze.

Recept:

400 g crne rotkve izrendati ili izmiksati

2 l vode

Pomešati ta dva i ostaviti preko noći da odstoji pa onda kuvati tako da vrije 20 minuta. Kada se ohladi procediti i dodate još 3 l vode jer se preparat razređuje pre upotrebe.

Tretirati lozu kao preventivnu meru kod pepelnice i grinje. Crna rotkva je prirodna zamena za sumporne preparate koji se koriste u tretiranju loze.

NAJBRŽE REŠENJE ZA LISNU VAŠ NA BOBU

Svaka biljka u našoj bašti ima svoju ulogu pa tako i bob. Jedan je od najjačih atraktanata za lisnu vaš. Lisnu vaš ćete prvo primetiti na bobu jer on, pozivajući je na sebe, na taj način štiti naše ostale biljke od lisne vaši. Ako imate nasad bobova lisna vaš će se naći na nekoliko njih i tu će ostati do kraja vegetacije osim ako je budete uznemiravali. Najezde dobijamo tek onda kada odlučimo da odreagujemo na prvu pojavu lisne vaši jer postoji niz simbiotskih odnosa koji štite lisnu vaš. Ona je u lancu mnogima hrana. Prvi na scenu stupaju mravi koji će sve ono što je palo na zemlju ili preživelo nakon vašeg tretmana da raseju po svim bobovima i onda već imate ozbiljnu najezdu.

Osim što mogu da savetujem strpljenje i posmatranje ali i pristajanje da izgubite one bobove koji su izabrani kao hvatači lisne vaši jedini način da je eliminišete bez uzurpiranja celog lanca je sledeći:

Jedna kašika brašna se stavi u posudu i dodaju dve kašike vode. Mešajte uz povremeno dodavanje vode kako biste dobili mekanu masu sličnu lepku. Od brašna se pravi lepak za pripremu setvenih traka pa je to taj princip. Zatim uzmete četkicu i jednu čašu sa običnom vodom. Četkicu umočite u lepak od brašna pa time prelazite

preko lisne vaši. Ona se zalepi za četkicu pa takvu četkicu uronite u čašu sa vodom da lisnu vaš isperete. Ponavljate postupak dok god se ne ukloni svaka lisna vaš sa bobova. Tretman je potrebno ponoviti samo ako ostane neka lisna vaš ali se lisna vaš nakon ovakvog tretmana ne vraća ponovo na bob.

Nakon što bob razvije tri etaže plodova pinciraju mu se vrhovi pa u skladu s tim urod nije dalje ugrožen od lisne vaši.

U ŠETNJI SA GOROSTASIMA BY JESS

Priče o lekovitom bilju – *Taraxacum officinale* L.

Kad porastem želim da postanem travar!

Dok pišem ovaj tekst iza nas je 1. maj, “praznik rada”. Prođe i ta uka i halabuka. U kasne večernje sate tog 1. maja išla sam u jedan fensi restoran po komšiju (moj dobavljač sveže pokošene trave) koji se obeznanio od alkohola na nekoj svadbi, da ga vratim kući dok još zna za sebe. Pomagati se moramo i mislim da je to osnov za opstanak malih sredina (mada priznajem da mi je teško palo prekidanje pečenja bakinog kolača i presvlačenje iz mojih komfornih pocepanih helanki – bašta edition). Broj automobila koji su cirkulisali Ibarskom magistralom mogao se uporediti s brojem za vreme Uskršnjih i Božićnih praznika. Svaki put se čudim. Ne znam kada ću prestati i zašto nikada? Taj dan sam provela redovno, radeći u bašti i oko kuće, smišljajući vazda neke nove projekte. Iz jednog pravca je treštala muzika koju je pre svega teško razumeti (prvobitno nisam mogla odrediti jezik) i svrstati u bilo koji žanr. Naknadno ustanovih. Prvi pominje “belo”, “dior”, hotele, drugi se čak usudio da pomene ego i alter ego, a treći zna manje slova nego moje petogodišnje dete. Zajedničko im je da svi nariču. Ne bih lenja pa na internetu pretražih ključne reči “pesama” jer me jako zanimalo kako izgleda čovek koji ne zna da govori, nema šta da kaže, a “peva”. I bi mrak.

Dok sam tako pokušavala sva svoja sita i rešeta da angažujem i pokušam da se ne kontaminiram dok ujedno zatvaram tunele voluharica krpama i sirćetom, pomislih kako je tek teško Žeri koji je svedok starog i ovog vremena (u kontekstu muzike), koji ljubav prema ženi veliča na najlepší mogući način, ili pak Džoniju, tamo, u dalekoj Holandiji, koji prevodi grčke klasike i koji je za svog vremena bio večiti revolucionar, stvarao Filigranske pločnike, pevao o slobodi i otporu na najkontroverznije načine, pa takav, neshvaćen, odavno napustio ovaj brod koji već dugo tone. U znak poštovanja prema veličinama koje su otplovile u neke druge svetove sprovedoh kuru detoksikacije Davorinom Popovićem, Panonskim mornarom, Bešlićem, Massimom, Montenom, Dragojevićem...Ima njih prilično. Usudiću se da kažem da nije baš sve stvar ukusa na ovome svetu, ne dajte da vas lažu. Neukus se pravda na razne načine. Nešto je i do mustre: ili je dobra, ili je loša.

“Prošao sam , ljud kažu, mnogo. Ma kakva pamet – ludost čista! Naučit’ toliko sam mog’o, ali tek sad ja ne znam ništa.”

Ovo daje kredibilitet da pričamo o egu. Zalud se tako složeni čvorovi provlače kroz svačija usta.

Tako, u jednom momentu se osetih preplavljenom svim lošim nadražajima, mračnim vitalizacijama, pogrešnim idealima pa osetih potrebu za pročišćavanjem, tj. detoksikacijom, i tu dolazimo do junaka današnje priče – maslačak. Ako ste se možda pitali kako biram biljke o kojima ću da pišem, pa evo ovako – pustim da mi ideja o njima spontano dođe. Mozak ionako ima svoje asocijacije, a moj uvek varniči. I sama se iznenadim gde me nekada odvede.

Maslačak je sinonim za detoksikaciju i to znaju svi koji biljke uzgajaju. Ali, ovi su moji tekstovi uvek prilagođeni čoveku koji o lekovitim biljkama ne zna ništa, a voleo bi da o njima zna, pa prilikom pisanja pazim da krenem od azbuke i napravim svojevrsnu ličnu kartu biljke o kojoj pišem. Nekome će se možda učiniti kao previše jednostavni, a činjenice o njima kao nešto što je opštepoznato, ali svesna sam da ovih drugih ima mnogo više.

Kada pročitate da je neka biljka dobra za detoksikaciju, odnosno čišćenje organizma, treba da znate da ona “gađa” jetru, bubrege i creva, pa tek onda ostale sisteme, dakle organe koji filtriraju sve što se unese u naš organizam. Maslačak je jedna od prvih biljaka u proleće, a zašto je tako? Pa, posle zime, nedovoljno kretanja, jake hrane, mnogo ugljenih hidrata, poželjno je očistiti organizam od toksina. Priroda ima svoj ritam i čovek bi trebalo da ga usvoji jer je skrojen po njegovoj meri. U lekovite svrhe koriste se najviše koren i list. Maslačak pre svega spada u gorke droge, a samim tim je biljka koja je dobra za probavni sistem i koja poboljšava apetit (gorke čajeve pijte nezasađene). Cela biljka obiluje mlečnim sokom koji je mešavina belančevina i smole i on je najviše gorak, obilno curi kada se biljka povredi. Nekada se mislilo da je mlečni sok otrovan, ali nije. U maslačku se nalaze: fitosteroli, saponini, karotenoidi, inulin (najviše ga ima u korenu, u jesen u većoj koncentraciji, i do 40%), holin, minerali poput: soli kalcijuma, kalijuma, magnezijuma, gvožđa, silicijuma i magnezijuma kao i vitamine A, B, C (najviše u proleće u svežim listovima), D i K.

Maslačak je diuretik, u tom smislu pospešuje rad ubrega i izbacivanje tečnosti, povećava prokrvljenost bubrega, filtrira mokraću i pospešuje njeno izlučivanje. Takođe, podržava razlaganje “mokraćnog taloga” u vidu peska pa je prevencija nastanku bubrežnog kamenca. Kada se radi o detoksikaciji organizma, koren maslačka ima svojstvo da rastvara, čisti, izlučuje, te tako naročito pomaže žuči, otklanja zastoje, smetnje i nakupljanje sluzi, te na čišćenje krvi. Richard Willfort kaže da ima još mnogih oblika lečenja “kao kod gihta, reumatizma, skrofuloze (svojevrsan oblik tuberkuloze za koji je karakterističan otok limfnih čvorova na vratu kao posledica hronične bakterijste infekcije kože i sluznica), kožnih ekcema, lišaja, oteklina, čireva, debljine, lenjih creva, kod smetnje u radu jetre i žuči, kao i kod pojave vode u prsima i truhu.”

Veroljub Umeljčić, nas najplodniji pisac iz oblasti pčelarske literature, kaže da je maslačak jako medonosna biljka, da je u tu svrhu najkorisniji u aprilu i maju, te da je po sadržaju belančevina, masti i šećera polen maslačka po kvalitetu gotovo nenadmašan. Karakteristično za med je da brzo kristališe.

Recepti:

Sirup od maslačka: 4 pune šake cvetnih glavica maslačka dobro prokuvati u 2 litra vode, procedi se, doda 1,5 kg šećera i sok od 2 limuna. Stalnim mešanjem se kuva sve dok ne postane gusto poput sirupa, a potom se sipa u sterilisane boce. Deluje na jačanje i čišćenje krvi. - Richard Willfort. Autor ovde ne navodi na koji način je sirup potrebno konzumirati, ali poredeći sa drugim izvorima u pitanju su 1-3 kašike na dan. Za ovakav sirup se navodi da je prirodan lek protiv kašlja i prehlade, lek za čišćenje jetre i pluća od nikotina i drugih toksina, protiv povišenog LDL i triglicerida u krvi.

Maslačak se preporučuje i kod povišenog nivoa glukoze u krvi te se neretko nalazi u sastavu čajnih mešavina protiv dijabetesa. Obzirom da pospešuje rad creva koristi se i u kurama za mršavljenje.

Čaj kod kamena u žuči: po 40g korena maslačka i vodopije i 20g nane. 3 kašike mešavine preli sa ½ litra vode i ostaviti da stoji 2 sata. Svaka 2h popiti po jednu kašiku.

Čaj kod otežanog mokrenja: po 30g maslačka, rastavića i sitnice (kilavice) i 10g kukuruzne svile. Priprema se i pije isto kao prethodni čaj. – Dr Jovan Tucakov

Čaj za detoksikaciju: po 50g korena maslačka, lista maslačka, kleke i rastavića. 2 kašike mešavine preli sa 600 ml hladne vode, zagrejati do ključanja, pustiti da lagano vri 2 minuta poklopljeno. Skloniti sa vatre i ostaviti da stoji ½ sata. Piti nezaslađeno u manjim gutljajima tokom dana. – Momčilo Antonijević, narodni travar

Čaj za poboljšanje rada jetre: po 50g korena maslačka, cikoriije i nane. 1 kašiku mešavine preli sa 250ml vrele vode, ostaviti poklopljeno 20 min. Piti nezaslađeno ½ h pre jela, 2-3 šolje dnevno u trajanju od mesec dana. – Momčilo Antonijević, narodni travar.

Koren sabirajte na jesen jer je u njemu tada najveća koncentracija inulina, tarakserina i levulina, dakle, tada je najviše lekovit. Koren se očisti od nadzemnih delova i okači na sušenje, ili ga posložite na prozračno mesto, u hlad. Cvetove berite kada su potpuno otvoreni, u najtoplijem delu dana. Sveži listovi su najbolji u proleće jer tada sadrže najveću koncentraciju vitamina C.

Interesantno je da ovako sveprisutna biljka ima tako široko lekovito delovanje, a zapravo kroz istoriju nije naročito rano pominjan, o njemu je u okviru Arapske medicine govorio Avicena, ali tek u 16. veku je spomenut od strane Hieronymus Bocka, nemačkog botaničara i lekara. Razlog je zapravo smešan – maslačka je oduvek bilo svuda i smatran je korovom toliko da se njegovo lekovito dejstvo i upotreba nisu ni naslućivali.

I tako, od kritikovanja najnovijih muzičkih pravaca, preko oboljenja, sirupa i čajeva dođosmo do najpoznatijeg nemačkog botaničara 16. veka. Ko kaže da to nema veze jedno s drugim??

Dobro otvorite oči i pogledajte malo niže, dole žive gorostasi!

(I slušajte dobru muziku, aman, život je previše kratak za lošu)

Jasmina Nenadić, Učionica Kontinent 1

UPOTREBA DETELINE U BAŠTI

Trag biljke je priča o resursima. Za samoodrživost vam je neophodno znanje o vlastitim resursima. Dovoljno je da se okrenete oko sebe i u biljkama prepoznajete lek, hranu i resurs za baštu. Tek kada u svemu oko sebe vidite osnov za svoj opstanak možete za sebe da kažete da ste usklađeni s prirodom. Ja sam vam od onih ljudi koji vide svaku biljku na ulici ali mi ljudi promiče. A uvek me čudi to što ljudi ne vide izobilje koje se nalazi oko jednog običnog trotoara.

Kada bi bili svesniji ne bi bilo ni gladnih.

Kada bi deca u školama učila vrednost jedne deteline imali bismo generacije onih koji opstaju.

Znam da je sistemu potreban čovek koji duguje jer samo takav može da bude dobro iskorišten za ciljeve indistrija. Iza vascele politike se nalaze indistrije.

Ovih dana radim pripremu PLZ i obaram travu koju sam pustila da poraste na gredicama jer ta trava je moj rsurs. Na gredicama je dosta deteline jer je ona odlično zelenišno đubrivo. S obzirom da na sebe vezuje N iz vazduha odlična je za većinu povrća na početku uzgoja.

Detelina na gredicama nije korov koga se morate rešavati već je veliki pomagač. Osim što hrani PM, pokrovna je biljka pa kada je pokosite i malčirate PM dodatno ga obogaćujete sa N. Na samoj gredici detelina je idealna za suzbijanje neke divlje biljke koju želite da eliminišete kao što je slak. Detelina je u stanju da uguši slak i na taj način nas reši napornog reckanja lozice koja obuhvati često celu biljku.

Od deteline se radi TBĐ na bazi N koji je neophodan svim N zavisnim kulturama kao što su salate, kupusarice, blitve... a TBĐ na bazi N je neophodno uvek imati u rezervi kada se neka biljka razboli ili imamo najezdu. Detelina je besplatni resurs jer je ima svuda oko nas pa je najlakše napraviti TBĐ: 1 kg biljne mase u 10 l vode uz fermentaciju od 10 dana pa se koristi razblaženo 1:10 za zalivanje biljaka.

Ako vam je teško da čekate fermentaciju napravite jednostavan biljni čaj od deteline. Svežu ili sušenu detelinu prelijete sa vrelom vodom i ostavite 24 h da odstoji. Preparat se koristi kao nerazblažen za prskanje ili zalivanje biljaka.

Takođe možete da napravite i ekstrakt od deteline. Stavite 500 g u 5 l vode na fermentaciju od 3 dana pa se koristi u razblaženju 1:5 sa vodom za folijarni tretman biljaka.

Svi ovi preparati podižu imunitet i jačaju biljku i ujedno su dohrana na bazi N.

Detelina ima i blago fungicidno delovanje jer sadrži bioaktivne materije poput flavonoida i fenola koji imaju odlično preventivno delovanje. Sami fermentisani preparati podstiču aktivnost mikroorganizama koje mogu da konkurišu patogenim gljivicama i na taj način rade posredno antifugalni uticaj.

Preparati od deteline imaju repelentno delovanje na grinju i lisnu vaš, posebno ekstrakt pa jednim tretmanom biljku i hranimo i branimo.

Kada procveta u baštu privlači pčele, bubamare i parazitsku osicu, a oni se dalje hrane insektima koji nam prave probleme u bašti.

Svaki preparat od deteline je efikasan kao amino sprej. Ima visok sadržaj proteina u biljnoj masi. Sadrži i kvarcetin, kemferol koji igraju važnu ulogu kod stresa biljaka. Izoflavoni kao što su genistein, daidzein, biohanin A imaju biološki aktivno i antimikrobno delovanje. Osim toga pored N sadrži i Ca, K, P, Mg, Fe pa se može tretirati kao mineralna „bomba“ za naše biljke.

Podsećam vas da je ovaj resurs svuda oko nas i potpuno je besplatan.

PODSETNIK NA ROKOVE

Izašli su kalendari za maj za sve klimatske zone, ali i sam tekst na početku Nedeljnika vam je ujedno i podsetnik na rokove.

Zato ću vam dati savet kako da obezbedite sebi stalno berbu mladog luka u bašti. Sada, kada je počela berba mladog luka vreme je da mislite na novi turnus. Lučice možete da posadite u gnezda uz paradajz, papriku ili čak krastavce. Luk za mladu berbu sadi se gusto u gnezdima pa je to ujedno i lep prizor. Za ovaj turnus je dovoljno da obezbedite mesta za 10 gnezda. Kada ovaj luk nikne idete sa novom sadnjom što će biti i naredni turnus za berbu. Sadnja turnusa se radi sve do početka septembra i tako cele sezone imamo berbu mladog luka u bašti.

Mnogo je lepo kada uz berbu paradajza, krastavaca, paprika imate i mladi luk u bašti jer tada zaista njega nema u prodaji. Letnji luk ima potpuno drugačiju strukturu. Nežniji je i puterast zbog visokih temperatura.

OBAVEŠTENJE O NOVIM PONUDAMA

Do **15.05.2026.** biće dostupne za kupovinu dve nove verzije Projekata bašte i tada se povlače iz prodaje, a u pitanju su:

- **Projekat balkon bio bašte**

- **Projekat bašte za 10 gredica**

Obe verzije dostupne su i u verzijama za svaku klimatsku zonu (svoju klimatsku zonu birate na web-stranici).

Tako da su svi baštovani ovog puta dobili **gotovo rešenje gde je svaki korak unapred snimljen, ucrtan i isplaniran** tako da nije moguće napraviti grešku u bašti.

Svaki put kada dođete u svoju baštu znaćete tačno šta treba da radite da biste imali baštu koja vas hrani tokom cele godine.

Ako mislite da bi i vama bilo korisno da imate Projekat za svoju baštu, više informacija o obe verzije Projekata bašte možete pogledati ispod:

<https://tragbiljke.com/projekti-bio-baste/>

Kao što znate iz obaveštenja u prošlim Nedeljnicima, **individualni mentorski rad se neće održavati ove sezone**. I ta opcija članstva na našoj edukativnoj platformi je trenutno zatvorena.

Postoji i drugi vid članstva, a to je kolektivni mentorski rad, ulazak u našu Učionicu, odnosno našu celu Zajednicu.

Pa ako mislite da bi vam pomoglo da imate mene kao svog mentora kome možete da postavljate pitanja u Učionici, ali i da učite iz pitanja drugih baštovana, kao i edukativnog sadržaja koji se nalazi u Čitaonici...

Još uvek se možete prijaviti za mart.

Prijava se vrši preko naše web-stranice popunjavanjem jednostavne ankete. Nakon popunjene ankete kontaktiraće vas naš koordinator Goran Pivašević putem aplikacije Viber sa dodatnim informacijama.

Za anketu kliknite ovde: <https://tragbiljke.com/trag-biljke-ucionica/>

Sledeći Nedeljnik očekujte u naredni ponedeljak.

Do tada, ostanite nam dobro!

Biljana,

Trag Biljke Tim